

SPOLEČNÉ STANOVISKO K TRANSFORMACI VYŠŠÍHO ODBORNÉHO ŠKOLSTVÍ

---

1. VÝVOJ A SOUČASNÝ STAV VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Když byl v roce 1992 zahájen experiment vyššího odborného vzdělávání s cílem vytvořit v oblasti terciárního vzdělávání specifický, profesně zaměřený sektor, který v našem vzdělávacím systému chyběl, vycházel ze dvou základních zdrojů:

- **Z tradičně vysokých kvalifikačních ambicí našeho sekundárního a postsekundárního odborného vzdělávání,** ve kterém náš vzdělávací systém vždy patřil na přední místa v Evropě. Nové výzvy a potřeby dalšího rozvoje přirozeně vyvolaly snahu posunout tyto vzdělávací programy také do terciární oblasti.
- **Z úspěšnosti neuniverzitních, profesně zaměřených krátkých programů terciárního vzdělávání v ostatních evropských zemích i zámoří.**

Většina projektů vyšších odborných škol, které v tomto období vznikly, byla realizována v úzké spolupráci se zahraničními vyššími a vysokými odbornými školami.

V následujícím období došlo k expanzi těchto projektů a vznikl rozmanitý a do jisté míry heterogenní soubor programů vyšších odborných škol. Dalším vývojem však byl tento **systém do značné míry stabilizován** po stránce odborné i legislativní **do tříletých, profesně zaměřených oborů vzdělávání** s organizací i **ambicemi terciárního vzdělávání**, které již prošly a procházejí procesem **vlastní akreditace**.

Dnes, po 15 letech zkušeností s absolventy těchto vyšších odborných škol, je k dispozici dostatek poznatků zaměstnavatelů i samotných absolventů z jejich profesní dráhy a jsou k dispozici věrohodné analytické studie o jejich uplatnění na trhu práce.

Všechny tyto zkušenosti nás opravňují k závěru, že se skutečně podařilo vytvořit nový sektor či stupeň profesně zaměřených programů terciárního vzdělávání s výraznou vazbou na potřeby zaměstnavatelů i vysokým inovačním

potenciálem. **Silné stránky** těchto programů spočívají zejména v těchto skutečnostech:

- Vyšší odborné školy mají vytvořeny **velmi silné vazby na zaměstnavatele v regionu i do dalších oblastí odborného vzdělávání.**
- Zaměstnavatelé **jednoznačně deklarují zájem o absolventy VOŠ** a prostor pro jejich dalších uplatnění a rozvoj.
- Analytické studie dokládají **vysokou spokojenost absolventů VOŠ** se získaným vzděláním a jeho uplatněním v praxi, v mnoha případech podstatně vyšší než u absolventů bakalářského studia.
- Relativně hustá síť vyšších odborných škol **přibližuje vyšší vzdělávání profesně orientovaným zájemcům o studium** a do některých menších regionů přináší nejvyšší úroveň vzdělávání a přispívá tak k jejich kultivaci.
- Vyšší odborné školy hrají **významnou roli ve vyrovnávání sociálních handicapů** a přispívají tak k vyrovnávání nerovného přístupu ke vzdělávání v rodinách s nižším vzdělanostním a sociálním zázemím.
- Pro řadu uchazečů jsou **důležitým stupněm a motivací** k pokračování ve vzdělávání v dalších programech terciárního sektoru.
- Vyšší odborné školy hrají **významnou roli v polyfunkčních vzdělávacích institucích**, které sdružují školy a školská zařízení poskytující různý obsah i stupeň vzdělávání.
Právě vznik a expanze těchto organizací je významným výsledkem institucionálních reforem v období, které se kryje s obdobím rozvoje vyšších odborných škol. Vyšší odborné školy zde vhodně rozšiřují vzdělávací nabídku, zvyšují efektivnost těchto integrovaných organizací a využívají optimálně jejich materiální, ekonomický a personální potenciál. Na druhé straně je zde **dostatek zkušeností se zajištěním specifických potřeb jednotlivých škol** těchto polyfunkčních institucí i nezbytného autonomního přístupu, který je zajištěn i legislativně a schopný dalšího zdokonalení.
- Programy vyšších odborných škol jsou efektivní i z hlediska ekonomického, jejich **náklady jsou o cca jednu třetinu nižší** než u srovnatelných bakalářských programů.
- Celkové klima i kultura organizace vyšších odborných škol, které nejsou masovými institucemi, umožňuje **individuální přístup a bezprostřední reakci** na potřeby studentů i zaměstnavatelů a konkrétní regionální podmínky.
- Koncepce a cíle vyšších odborných škol jsou **v souladu se strategickými požadavky** dalšího rozvoje terciárního vzdělávání, jehož výrazná expanze bude v souladu s potřebami trhu práce **pouze tehdy, půjde-li především cestou krátkých či profesně zaměřených programů bakalářských oborů.**

Můžeme tedy oprávněně konstatovat, že ve vyšších odborných školách máme k dispozici velmi životaschopný a efektivní systém terciárního vzdělávání s úzkými profesními vazbami, který ve své krátké historii prokázal svoji opodstatněnost i schopnost dalšího vývoje.

Základním problémem vyšších odborných škol v současnosti zůstávají jejich **neadekvátní postavení v kvalifikačním systému a legislativní statut**, který vyžaduje zásadní změny. Z těchto skutečností pak vyplývá problém **nedostatečné prostupnosti** do dalších programů terciárního vzdělávání. Jakkoliv je významnou prioritou vyšších odborných škol příprava pro bezprostřední uplatnění v praxi, nemohou být slepou vzdělávací uličkou, která omezuje další individuální vzdělávací cestu.

Jsme přesvědčení, že právě do těchto oblastí je třeba zaměřit úsilí v nejbližší době v rámci celkové reformy terciárního vzdělávání.

2. PODPOROVANÉ NÁVRHY

V celé řadě diskuzí, které proběhly v souvislosti s reformou terciárního vzdělávání, byly vysloveny návrhy, které bychom z hlediska potřeb dalšího rozvoje vyššího odborného vzdělávání chtěli jednoznačně podpořit:

- a) Ztotožňujeme se se závěry pracovní skupiny pro EQF Národní rady pro kvalifikace, která zařazuje vyšší odborné vzdělávání do **5. a 6. stupně EQF**.
- b) Považujeme za nezbytné všechny programy vyššího odborného vzdělávání transformovat do kreditního systému ECTS při **celkovém počtu kreditů 120** (zejména u programu v 5. stupni EQF), **respektive 180** u ostatních programů. Tyto kredity by byly přenositelné do adekvátních programů terciárního vzdělávání podle podmínek těchto programů.
- c) Domníváme se, že mimořádnou pozornost je v současné etapě třeba věnovat **především definování parametrů vyššího odborného vzdělávání** z hlediska odborného, profilu absolventů, kvalifikační struktury pedagogického sboru, deskriptorů vzdělávání a všech dalších podmínek, které vyšší odborné vzdělávání kvalitativně vymezují. S tímto požadavkem souvisí další **rozvoj a propracování systému akreditace**, které má být součástí širšího kontextu akreditace terciárního vzdělávání, musí však reflektovat specifické požadavky a cíle vyššího odborného vzdělávání.
- d) Vzhledem k tomu, že jednou ze základních předností vyššího odborného vzdělávání je jeho bezprostřední regionální vazba, je **nezbytné zachovat současnou možnost zřizování vyšších odborných škol kraji**.

- e) Institucionální požadavky musí být adekvátní obsahovým a kvalitativním cílům vyjádřeným v akreditačních požadavcích. V žádném případě však **nesmí být vytvořena formální institucionální bariéra** pro realizaci vyššího odborného vzdělávání. Proto musí být zachována možnost realizovat programy VOŠ v institucích těchto typů:
- Instituce specializované **pouze na programy vyššího odborného vzdělávání.**
  - Instituce, ve kterých jsou tyto programy **integrovány nebo realizovány v úzké kooperaci** (např. sdružení správních subjektů) s dalšími **programy terciárního vzdělávání.**
  - Instituce, ve kterých jsou tyto programy **realizovány v úzké kooperaci s programy sekundárního nebo postsekundárního vzdělávání.** **Zachování této možnosti považujeme za zvláště důležité,** neboť právě v tomto prostředí většina programů vyššího odborného vzdělávání vznikla, zde bylo dosaženo citovaných pozitivních výsledků i synergických efektů.

3. NEPŘIJATELNÉ NÁVRHY

Některé návrhy vyslovené v diskuzích o dalším směřování VOŠ bychom chtěli jednoznačně odmítnout, jako nepřijatelné a ohrožující další vývoj tohoto sektoru vzdělávání:

- a) **Zásadně odmítáme návrh umožnit realizaci programů vyšších odborných škol (v 6. stupni EQF) pouze ve vysokoškolských institutech,** striktně oddělených od regionálních vzdělávacích institucí zřizovaných kraji. Tento postup by znehodnotil mnoho pozitivních efektů citovaných v kapitole 1) a v kontextu dosažených pozitivních výsledků nemá žádné opodstatnění. Tento názor ovšem nevylučuje existenci samostatných institutů zaměřených na monotypní vyšší odborné vzdělávání, zejména ve velkých centrech a všude tam, kde se to ukáže užitečné. Zcela však odmítáme formální institucionální blokaci, za primární považujeme odborné požadavky, kompetence absolventů a podmínky akreditace.
- b) **Programy vyššího odborného vzdělávání mají stejnou délku jako univerzitní bakalářské programy, nejsou však a nemohou být s nimi identické.** Představují samostatný sektor terciárního vzdělávání. Snaha násilně je ztotožnit by vážně poškodila cíle a smysl těchto programů.

- c) **Odmítáme pokusy o definování spodních limitů** počtu studentů programu vyššího odborného vzdělávání. Tyto limity přirozeně vyplynou z podmínek pro odborné, materiální i personální zajištění těchto programů a jsou zcela jiné u monotyvních škol než u integrovaných polyfunkčních vzdělávacích institucí.
Skutečnost, že programy VOŠ často nemají masový charakter, se projevuje pozitivně z hlediska individuálního přístupu, regionální vazby i bezprostřední reakce na potřeby studentů i zaměstnavatelů.
- d) Jakékoliv řešení **transformace vyššího odborného vzdělávání bez zachování srovnatelného postavení škol všech zřizovatelů** je nepřijatelné. Proto je nezbytné zachovat současný princip financování soukromých VOŠ a jejich nástupnických organizací.

4. ZÁVĚR

Vyšší odborné školství v naší zemi není dnes v etapě úvah o tom, zda-li je součástí terciárního vzdělávání a zda-li má být nadále součástí našeho vzdělávacího systému. Je jeho součástí, pro jeho rozvoj byly vynaloženy značné materiální i ekonomické prostředky a nemálo úsilí a energie škol, které programy vyššího odborného vzdělávání vyvinuly.

K pozitivním poznatkům za 15 let zkušeností s ucelenými programy vyšších odborných škol lze přičíst i fakt, že zájem o tyto programy stále roste i při klesající demografické křivce a expanzi programů univerzitního vzdělávání.

Proto naše organizace považují za nezbytné deklarovat společný zájem na dalším rozvoji VOŠ i vůli intenzivně spolupracovat při odpovídajícím zakotvení vyššího odborného studia v rámci reformy terciárního vzdělávání.

V Praze dne 19. ledna 2010

Ing. Pavel Dušek v. r.
prezident UZS

Ing. Jaroslav Ponec v. r.
předseda CZESHA

Ing. Markéta Pražmová v. r.
předsedkyně AVOS